

Voor economie lost dit akkoord vrijwel niets op

Geen oplossing voor de woning- en arbeidsmarkt en vergrijzing. Uitsluitend fantasieloze bezuinigingen.

Het regeerakkoord zet in op visieloze sanering van de overheidsfinanciën in plaats van structurele hervormingen. Door met de PVV in zee te gaan, zetten CDA en VVD de waardevolle reputatie van Nederland als verdraagzaam en betrouwbaar land op het spel. Het investeringsklimaat wordt geschaad doordat het voorgestane beleid weinig geloofwaardig is.

De Nederlandse economie staat de komende jaren voor grote uitdagingen. De stijgende levensverwachting, de pensioencrisis, de vergrijzing en de krappe arbeidsmarkt vragen om een ambitieus beleid, gericht op het vergroten van de kwaliteit en de kwantiteit van het arbeidsaanbod. Dat draagt bij aan goede, betaalbare dienstverlening in arbeidsintensieve sectoren zoals de zorg en het onderwijs. Iedereen is nodig en van iedereen wordt wat verwacht. De sleutel voor het oplossen van de integratieproblematiek ligt op de arbeidsmarkt en niet in maatschappelijke polarisatie.

Maar juist op het essentiële punt van de arbeidsmarkt stelt het regeerakkoord teleur. De beperkte werkgelegenheidswinst is te dan-

Echte bezuinigingen vereisen aanpak van de grote gaten

ken aan het achterblijven van de koopkracht van uitkeringsgerechtigden en alleenverdieners met lage en middeninkomens bij de koopkracht van beter betaalde werknemers. Hervormingen van het ontslagrecht en de WW worden node gemist. De vergrijzing vraagt om investeringen in mensen en innovatie gericht op een hogere arbeidsproductiviteit.

Terwijl de verkiezingsprogramma's van het CDA en de VVD de structurele werkgelegenheid volgens het CPB nog met 4 procent en 6 procent verbeterden, laat het regeerakkoord de werkgelegenheid maar met slechts 1 procent groeien. Deze matige prestatie komt mede doordat het akkoord niets doet aan de arbeidsmarkt voor ouderen. Juist daar bijt de verstarrende werking van hoge ontslagkosten en is de arbeidsmarktparticipatie veel te laag.

Vanwege het ontbreken van structurele hervormingen verbetert het regeerakkoord de langetermijnhoudbaarheid van de openbare financiën met slechts de helft van wat de verkiezingsprogramma's van CDA en VVD beloven. Het akkoord ademt een armetierige boekhoudersmentaliteit: fantasieloze bezuinigingen zoals efficiëntiekortingen, ineffectieve reorganisaties in de publieke sector zoals het samenvoegen van ministeries, lastenverzwaringen verpakt als bezuinigingen, het naar voren halen van toekomstige belastingopbrengsten, het op de gemeenten afwentelen van problemen zonder de daarbij behorende budgetten, boterzachte besparingen op het ambtenarenapparaat en de EU-afdrachten en het bevriezen van allerlei uitgavenposten. Loonmatiging in de publieke sec-

tor beklijft als het arbeidsaanbod structureel wordt versterkt en de arbeidsmarkt wordt hervormd. Maar juist op dit essentiële punt geeft het akkoord niet thuis. Echte bezuinigingen vereisen aanpak van de grote gaten in de Nederlandse overheidsfinanciën, de hypotheekrenteaftrek, AOW-problematiek en de studiefinanciering, maar dat gebeurt niet structureel.

Voor een sterke economie is het essentieel dat verschillende bevolkingsgroepen in Nederland elkaar vertrouwen en respecteren, perspectief hebben en zich veilig voelen. Het CDA en de VVD spelen met vuur door op te trekken met de PVV. Intolerantie tegenover alles wat vreemd is, het op scherp zetten van maatschappelijke tegenstellingen en het isoleren van Nederland van de rest van wereld, ondermijnen het maatschappelijk vertrouwen en raken de open Nederlandse economie in het hart. Een open kennisintensieve diensteneconomie draait op innovatiekracht, veranderingsgezindheid, ondernemerschap en creativiteit.

Deze coalitie belooft dan ook weinig goeds voor de stabiliteit van beleid en samenleving. Beleid is alleen geloofwaardig als het wordt gedragen door grote groepen in de samenleving en als lasten breed en rechtvaardig over de samenleving worden gespreid. Met het regeerakkoord dreigt de regering slechts maatschappelijke onrust te zaaien. Dat schaadt het consumentenvertrouwen en het investeringsklimaat, het erodeert het maatschappelijke draagvlak voor noodzakelijke en structurele hervormingen.

Op vele punten biedt het regeerakkoord slechts half werk en is het eenzijdig. Zo wordt meer asfalt bepleit zonder dat mobiliteit wordt geprijsd. De huren worden zeer beperkt geliberaliseerd zonder dat de hypotheekrenteaftrek wordt aangepakt. Het verhogen van de AOW-leeftijd naar slechts 66 jaar is te weinig. Het is bovendien ongehoofwaardig, omdat het pas in 2020 gepland staat en de arbeidsmarkt voor ouderen niet beter gaat functioneren.

Het regeerakkoord zet in op boekhoudkundige sanering met de kaasschaaf in plaats van een offensieve sociale, economische en ecologische hervormings- en investeringsagenda die mensen bindt en perspectief biedt. Juist vanuit de stabiliteit van aloude waarden van respect en tolerantie zou Nederland nieuwe wegen in moeten slaan om de economie te versterken. De economie was altijd veilig bij rechts, maar dit rechtse minderheidskabinet wordt een uitzondering op deze regel. De structurele gevolgen van het coalitieakkoord voor de werkgelegenheid en de langetermijnhoudbaarheid van de overheidsfinanciën liggen dicht bij dat van de PVV dan van het CDA en de VVD. Het CDA en de VVD hebben hun toch al bescheiden hervormingsagenda's ingeleverd bij de PVV – een partij die op sociaal-economisch terrein net zo conservatief is als de SP. Dit regeerakkoord zorgt voor vier jaar stilstand, is slecht voor de Nederlandse economie en levert geen serieuze bijdrage aan de sanering van de overheidsfinanciën.

De auteurs zijn hoogleraren economie. **Arnoud Boot** en **Sweder van Wijnbergen** aan de Universiteit van Amsterdam, **Lans Bovenberg** aan de Universiteit van Tilburg en **Bas Jacobs** aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.